

volkenrecht stelt grenzen aan preëemptief optreden

Het Volkenrecht stelt grenzen aan preëemptief optreden zoals geformuleerd in Amerikaanse Veiligheidsstrategie. In het op 14 september 2004 uitgebrachte advies 'Preëemptief Optreden' wijzen de *Adviesraad Internationale Vraagstukken* (AIV) en de Commissie van Advies voor Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV) erop, dat het internationale recht duidelijke grenzen stelt aan de toelaatbaarheid van militair optreden. Zij uiten zich kritisch over het concept 'preëemptief optreden' zoals dat bekend is geraakt uit de Amerikaanse Veiligheidsstrategie van 2002. De regering had beide Adviesraden om advies gevraagd over de politiek/militaire wenselijkheid c.q. volkenrechtelijke toelaatbaarheid van preëemptief optreden. Het advies geeft allereerst een analyse van de relevante begrippen. Preëemptief optreden is een militaire actie tegen een ophanden zijnde aanval. Preventief optreden is erop gericht om te zorgen dat een dreiging zich niet ontwikkelt tot het stadium van een ophanden zijnde aanval. Ook wordt ingegaan op de aard van wat 'nieuwe dreigingen' wordt genoemd. De adviesorganen onderzoeken of preëemptief en preventief optreden volkenrechtelijk toelaatbaar kan zijn in de zin van de twee bestaande uitzonderingen op het geweldverbod uit het Handvest van de Verenigde Naties: ten eerste gebruik van geweld met toestemming van de Veiligheidsraad, en ten tweede gebruik van geweld uit zelfverdediging. De AIV en de CAVV concluderen dat het huidige volkenrecht preventief militair optreden zonder mandaat van de Veiligheidsraad niet toestaat. Preëemptief optreden kan toelaatbaar zijn, als vorm van zelfverdediging, mits aan bepaalde criteria wordt voldaan. In dat verband merken zij op dat de Amerikaanse Veiligheidsstrategie, voorzover deze van een ruimer geformuleerde uitzondering op het geweldverbod uitgaat, niet in overeenstemming is met het volkenrecht. De AIV en CAVV menen dat Nederland bij het vervullen van zijn grondwettelijke

opdracht om de internationale rechtsorde te bevorderen als uitgangspunt moet nemen, dat preventief militair optreden niet geoorloofd is. Om te voorkomen dat landen hun toevlucht nemen tot het gebruik van geweld buiten dit collectieve stelsel om doen de Raden enkele suggesties voor de versterking van de VN. Zij gaan daarbij ook in op maatregelen tegen 'nieuwe dreigingen'.

Noodscenario

Het kan voorkomen dat van de Veiligheidsraad verwacht had mogen worden dat hij zou optreden en dat deze niets doet, bijvoorbeeld op grond van motieven die met het probleem zelf of met de bevordering van de vrede en veiligheid geen verband houden. Over de vraag naar wenselijkheid of noodzakelijkheid van preventief militair optreden ingeval de Veiligheidsraad niet tot besluiten in staat is en een noodsituatie ontstaat, stellen de Raden het volgende: Het verdient geen aanbeveling daarop te anticiperen door middel van het ontwerpen van een toetsingskader, zoals in de adviesaanvraag door de regering wordt gesuggereerd. Mocht een dergelijke noodsituatie zich voordoen, dan dient te worden geïnsisteerd op een zo groot mogelijke consensus in de besluitvorming, bij voorkeur in Veiligheidsraad en/of Algemene Vergadering van de VN. Prioriteit blijft het voorkomen van een dergelijk noodscenario.

De AIV is een adviesorgaan van de regering en brengt adviezen uit aan de Ministers van Buitenlandse Zaken, Defensie en Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken. De volledige tekst van het advies staat op de website van de AIV: www.aiv-advies.nl.

[De gegeven definities van preventief en preëemptief zijn geen formele definities maar keuzes van het adviesorgaan. Red.]

yoko ono kent vredesprijs toe aan hersh en vanunu

Associated Press, donderdag 16 september 2004

NEW YORK - Yoko Ono heeft vredesprijsen toegekend aan de journalist Seymour Hersh en de Israëlische nucleaire klokkenluider Mordechai Vanunu, mensen die volgens haar de belichaming vormen van de song "Gimme Some Truth" van haar overleden echtgenoot John Lennon. Hersh en Vanunu ontvangen elk een Lennon Ono Vredesprijs van \$50.000, aldus een verklaring op donderdag van Ono's woordvoerder Elliot Mintz.

Ono zei dat de prijzdraggers van 2004 "mensen zijn die zich hebben uitgesproken voor het menselijke ras door extreme persoonlijke moeilijkheden te overwinnen en daardoor de waarheid naar boven te halen.

... Mijn hoop is dat de prijzen niet alleen de twee ontvangers zullen eren voor hun ongelooflijke moed, maar anderen ertoe zullen aanzetten hun voorbeeld te volgen om op te komen voor de waarheid," zei ze in de verklaring. Hersh en Vanunu zullen worden geëerd op een privé-diner bij de Verenigde Naties op 7 oktober, twee dagen voor de verjaardag van de geboortedag van Lennon. Lennon werd in 1980 buiten zijn appartement in Manhattan vermoord.

Op 9 oktober zou hij 64 jaar zijn geworden.

Vanunu, een voormalige technicus bij een Israëlische kernreactor, zat 18 jaar in de gevangenis voor het bekendmaken van informatie over Israël's atoomgeheimen. Hersh, een schrijver voor het blad 'New Yorker' heeft een serie onderzoeksartikelen gepubliceerd over het Abu Ghraib gevangenisschandaal in Irak, samengebracht in een nieuw boek, "Chain of Command: The Road From 9/11 to Abu Ghraib."

Ono heeft het tweejarige prijzenprogramma in 2002 ingesteld. De eerste winnaars waren de Palestijnse kunstenaar Khalil Rabah en de Israëlische kunstenaar Zvi Goldstein. Voor meer informatie over Vanunu: www.vanunu.com

Vertaling L.J. Rijnders

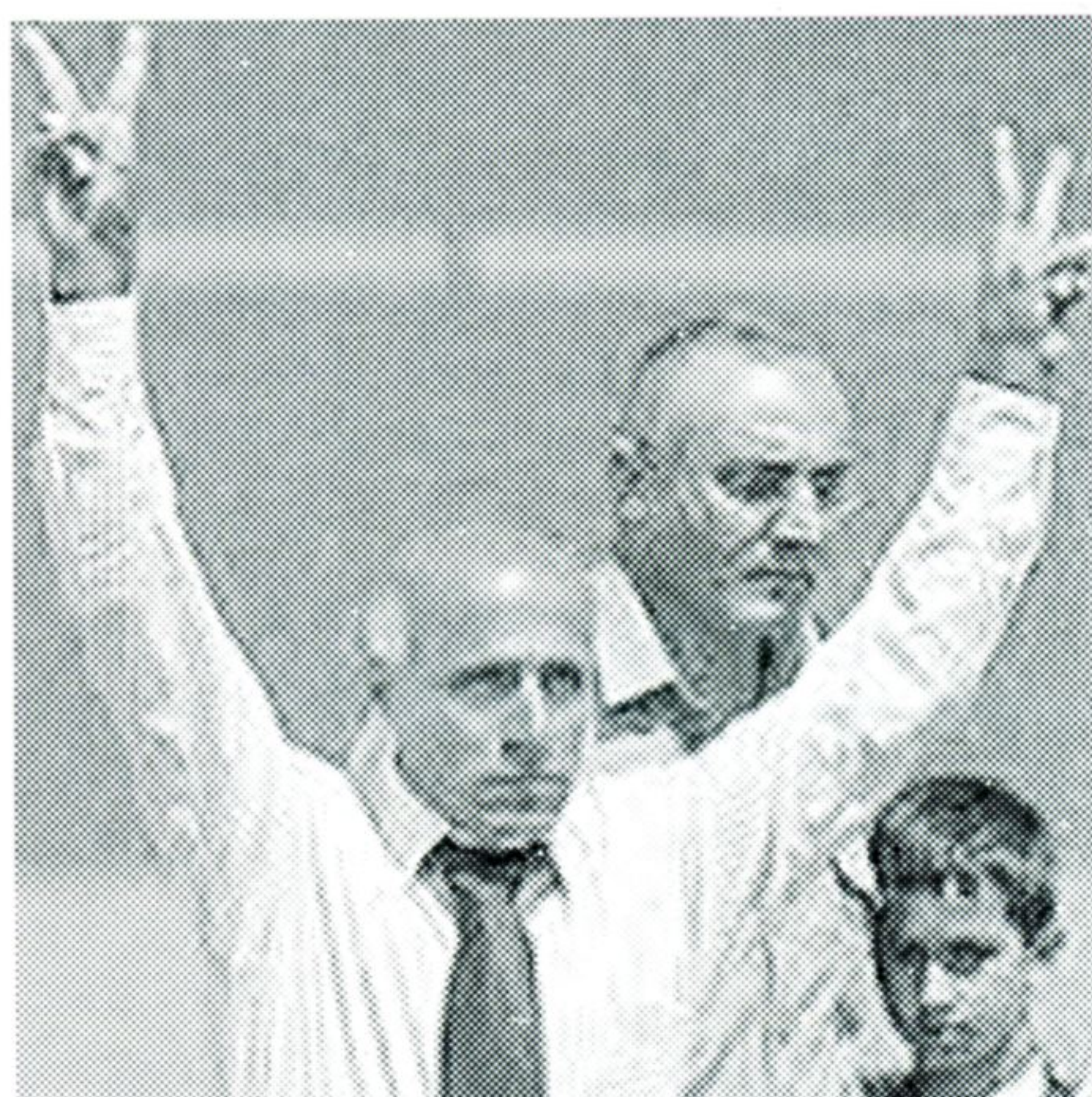
foto www.facade.com

toespraak lennon ono vredesprijs 2004

Uitgesproken bij de aanvaarding van de Lennon Ono Vredesprijs, namens Mordechai Vanunu op 7 oktober 2004 in New York,

door Nick en Mary Eoloff (vertaling van L.J. Reinders)

Mordechai Vanunu

In de 21ste eeuw beginnen mensen over de hele wereld het belang van klokkenluiders te erkennen en te waarderen. Zij die de moed hebben namens de gehele mensheid verantwoordelijkheid op zich te nemen; zij die de moed hebben namens de gehele mensheid te handelen. De klokkenluider heeft de veiligheid van het leven op aarde, van de mensen, in gedachten. Hij of zij komt in actie om een ramp te voorkomen door het publiek direct via de massamedia te informeren - dat is de gecombineerde kracht van kennis en geweten. In dit tijdperk van massacommunicatie dient informatie niet langer geheim te zijn, en in een democratie dient informatie openbaar te zijn en toegankelijk voor de mensen. Het individu dat een klokkenluider wordt, heeft als taak de ogen en oren van de mensen te zijn, ook als het hem zijn vrijheid kost.

Het in gevaar brengen van zijn vrijheid is een hoge prijs die een klokkenluider betaalt voor zijn weigering zijn mond te houden en de waarheid te vertellen. Wanneer een regering de bevolking met opzet in het ongewisse laat over nucleaire geheimen, is het aan het individu dat bereid is zijn leven op te offeren, om klaarheid te brengen en de mensen te informeren. In het geval van Israël was het mijn taak het risico te nemen en de omvang van hun nucleaire wapenprogramma bekend te maken. Het was geen gemakkelijke beslissing, maar het was een beslissing waarvan ik wist dat ik die moest nemen. Ik ben erg blij dat het me gelukt is, ondanks alle strijd die Israël tegen mij gevoerd heeft en nog steeds voert.

Ik heb geen spijt. Ik ben trots en blij het geheim van de Israëlische kernwapens aan de hele wereld via de massamedia bekend te hebben gemaakt. Al achttien jaar lang sta ik pal achter deze daad om de waarheid te vertellen, en ik blijf dat doen. Ondanks het persoonlijke leed dat ik heb moeten ondergaan, gekidnapt te worden in Rome, geïsoleerd te zijn van de wereld en geen respect of eer voor mijn daden te voelen, blijf ik geloven dat het publiek recht heeft de waarheid te weten - en moet weten - over de kernwapengeheimen van Israël. Na 18 jaar gevangenschap, waarvan 11 en een half jaar in de meest afschuwelijke omstandigheden van eenzame opsluiting, heb ik er nu recht op te spreken, maar Israël is niet bereid de vrijheid van meningsuiting te respecteren, noch de rechten van de bevolking om ingelicht te worden over de rampzalige kernwapens die Israël geheim blijft houden. Dat is het punt van een klokkenluider; de wereld heeft deze KLOKKENLUIDERS nodig.

Ik zou ook enkele woorden willen zeggen over de kernwapens van Israël. Al in 1986 had Israël in het geheim,

meer dan het publiek of vreemde mogendheden voor mogelijk hielden, een voorraad massavernietigingswapens aangelegd. Ongeveer 200 atoombommen, waaronder waterstofbommen, en in de laatste 18 jaar ongetwijfeld nog veel meer. Ik ben van mening dat het de plicht van regeringen is de bevolking te informeren over wapens die in haar naam worden geproduceerd. De Israëlische regering heeft zelfs haar eigen parlement, de Knesset, niet geïnformeerd, laat staan de Arabische nabuurstaten die bij een eventueel ongeluk de volle laag te verduren zullen krijgen.

De reden voor mij om mij uit te spreken was dit nieuws aan de mensen te brengen, hen te informeren en aan te moedigen het Israëlische wapenbeleid actief aan de kaak te stellen. Naast de dreiging die van het gebruik van dergelijke wapens uitgaat, is een voorraad kernwapens zonder inspectie, zoals bij de Dimona reactor, een gevaar voor de gezondheid van de mensen in de streek, als ook voor het milieu in het Midden-Oosten en daarbuiten.

Mijn boodschap aan de Verenigde Naties en aan invloedrijke democratische regeringen is: "Stel Dimona open voor inspectie door het Internationaal Atoom Energie Agentschap en neem alle noodzakelijke stappen om het gebruik van kernwapens in een oorlog te voorkomen". Al Baradei en het Internationaal Atoom Energie Agentschap dienen dit recht van inspectie op te eisen. Neem vervolgens alle stappen die nodig zijn om van Israël een kernwapenvrije zone te maken, en het hele Midden-Oosten vrij te maken van kernwapens.

Ik ben van mening dat de VN nu de moed moeten hebben een resolutie aan te nemen die oproept tot afschaffing van alle massavernietigingswapens door ze illegaal te maken. VERBOD de productie, het bezit en gebruik van atoombommen - dat is potentieel het grootste geschenk dat de Verenigde Naties en haar secretaris-generaal namens zes miljard mensen in deze broze wereld zouden kunnen geven. We kunnen niet verder leven met de dreiging die gevormd wordt door kernwapens.

foto's: www.vanunu.com

Vanunu staat voor de separatie-muur tijdens een protest tegen de controversiële Israëlische veiligheidsbarrière in Oost-Jerusalem op 27-08-'04. Foto: REUTERS/Goran Tomasevic

Inleiding tot "I am your spy" (Ik ben uw spion), geschreven vanuit de Ashkelon Gevangenis, 1987 Israël

I Am Your Spy, door Mordechai Vanunu

Ik ben de klerk, de technicus, de monteur, de machinist. Ze zeiden, Doe dit, doe dat, kijk niet naar links of rechts, lees de tekst niet. Kijk niet naar de hele machine. Je bent alleen verantwoordelijk voor deze ene schroef. Voor deze ene stempel.

Dat is jouw enige zorg. Maak je niet druk om wat er boven je is.

Probeer niet voor ons te denken. Ga verder, rij door. Ga door. Door, door.

Zo dachten zij, de grote jongens, de slimmeriken, de futurologen.

Er is niets om bang voor te zijn. Maak je geen zorgen. Alles gaat goed.

Onze kleine klerk werkt ijverig. Hij is een eenvoudige monteur.

Hij is een kleine man.

Oren van kleine mannen kunnen niet horen, hun ogen kunnen niet zien.

Wij hebben hoofden, zij niet.

Antwoord hen, zei hij tot zichzelf, zei de kleine man, de man met een eigen hoofd.

Wie heeft de leiding? Wie weet waar deze trein heengaat?

Waar is hun hoofd? Ik heb ook een hoofd.

Waarom zie ik de hele machine,

Waarom zie ik de afgrond--

is er een machinist op deze trein?

De klerk machinist technicus monteur keek op.

Hij deed een stap naar achteren en keek -- wat een monster.

Kan het niet geloven. Wreef zich in zijn ogen en -- ja,

het is er inderdaad. Er is niets met me mis. Ik zie het monster. Ik ben onderdeel van het systeem. Ik heb dit formulier ondertekend. Nu pas lees ik de rest ervan.

Deze schroef maakt deel uit van een bom. Deze schroef ben ik. Hoe

kon het gebeuren dat ik dat niet door had, en hoe kunnen de anderen doorgaan met

het monteren van schroeven. Wie weet het nog meer?

Wie heeft het gezien? Wie heeft het gehoord? -- De keizer heeft inderdaad geen kleren aan.

Ik zie hem. Waarom ik? Het is niet voor mij bedoeld.

Het is te groot.

Sta op en schreeuw het uit. Sta op en vertel het de mensen. Je kunt het.

Ik, de schroef, de technicus, monteur? -- Ja, jij.

Jij bent de geheime agent van de mensen. Jij bent de ogen van de natie.

Agentspion, vertel ons wat je hebt gezien. Vertel ons wat de insiders, de knappe jongens voor ons verborgen hielden.

Zonder jou is er alleen de afgrond. Alleen catastrofe.

Ik heb geen keus. Ik ben een kleine man, een burger, een van de mensen,

maar ik zal doen wat ik moet doen. Ik heb de stem van mijn geweten gehoord en kan me nergens verbergen.

De wereld is klein, klein voor Grote Broer.

Ik ben door jullie gestuurd. Ik doe mijn plicht. Neem die van mij weg.

Kom zelf maar kijken. Verlicht mijn last. Stop de trein.

Stap uit de trein. De volgende halte -- kernramp. Het volgende boek,

de volgende machine. Nee. Die zijn er niet.

Tenslotte zou ik willen zeggen dat het een eer is deze prijs te ontvangen. Ik waardeer het zeer dat Yoko Ono mij waardig heeft gevonden de prijs te ontvangen. Deze prijs is een publieke erkenning voor wat ik 18 jaar lang in een Israëlische gevangenis heb doorgemaakt. Ik zet me in voor vrede tussen de Palestijnen en Israël en voor afschaffing van massavernietigingswapens in het Midden-Oosten. Ik treed in de voetstappen van Yoko Ono die al vele jaren een boodschap uitdraagt van vrede, geweldloosheid en afschaffing van kernwapens. Ontwapening en respect voor alle mensen op de hele wereld is de weg naar vrede.

Ik zou als afsluiting van deze toespraak met respect het werk willen noemen van John Lennon, die in zijn korte leven onvermoeibaar campagne heeft gevoerd voor vrede. Samen met Yoko Ono maakte hij de boodschap van vrede levend door hun vastberadenheid, kracht, moed en integriteit.

*"You may say I'm a dreamer,
but I'm not the only one,
I hope some day you'll join us,
And the world will live as one."*

Eén wereld vrij van alle soorten kernwapens!

Dank u.

Vanunu Mordechai - John Crossman

arrestatie en huisarrest vanunu

Op 11 november '04 werd Israël's kernwapen-klokkenluider Mordechai Vanunu op intimiderende wijze gearresteerd in de kathedraal van St. George gelegen in Oost-Jeruzalem. Hij verblijft daar sinds zijn vrijlating op 21 april na 18 jaar gevangenis te hebben uitgezeten. Tijdens het ontbijt stormden 30 politiemannen met getrokken wapens het gebouw binnen. Bisschop

Reyah vroeg hen om uit respect voor de gasten hun wapens op te bergen. Na enige tijd kregen ze die order. Zij doorzochten de kamer van Vanunu en namen alle computers, mobiele telefoons, CD's, DVD's, boeken en aantekeningen mee. Hij werd meegenomen naar het politiebureau waar ze begonnen hem te ondervragen over alle interviews die hij tussen mei en oktober gege-

ven heeft. Na twee uur vroeg hij om zijn advocaat. Om 7 uur 's avonds kwam hij voor het hof. Er werd hem een week huisarrest opgelegd met de verplichting zich elke keer te melden als hij voor ondervraging zou worden opgeroepen.

Volgens Vanunu was de datum van zijn arrestatie geen toevalligheid maar gepland op de dag van het overlijden van Jasser Arafat. Het arrestatiebevel was (al) op 18 oktober getekend toen duidelijk werd dat Arafat niet lang meer zou leven. Het heeft het bedoelde effect gehad. Er werd op de Nederlandse radio en TV, voor zover ik die dag gekeken en geluisterd heb, geen aandacht aan besteed. In de NRC stond een klein berichtje. RK

Engelstalige informatie is te vinden op

www.nonviolence.org/vanunu en

www.vanunu.freeserve.co.uk

Vanunu's email adres: vanunumvjc@hotmail.com

verslag symposium 'bush, irak en wij...'

Anke Polak

Onder auspiciën van het Landelijk Beraad Vredes-Organisaties werd op 30 oktober, met de Amerikaanse verkiezingen in het vooruitzicht, het jaarlijkse vredessymposium gehouden. Vijf thema's met betrekking tot Irak werden behandeld: de politieke betekenis, de actiebereidheid van vredesgroepen, het anti-amerikanisme, de alternatieven en conflictbeheersing.

Na een warm pleidooi voor een aangescherpt maar kritisch veiligheidsbeleid opende wethouder Buying de bijeenkomst. Ook in Leiden werd geklaagd over een gevoel van onveiligheid. Hij waarschuwde tegen de radicalisering, demonisering en achterdocht en sprak de hoop uit dat dit congres aanzet zou kunnen zijn voor een nieuwe opening naar een geweldloze en vredige samenleving.

Winst en actie

"Was de inval in Irak gerechtvaardigd?" vroeg Chris van der Heyden zich af. Welke remedie was de beste? Met een ontkenning op de eerste vraag schaarde hij zich bij zijn gehoor, wat hij betreunde omdat het geen boeiende discussie zou leveren. In zijn analyse en historische visie gaf hij aan dat "oerconflicten", ondanks veranderende grenzen en samenlevingsvormen blijven bestaan. Het veranderde geweld dient dan ook anders bestreden te worden. Contraspionage, eigen beveiliging en een hernieuwde discussie over Europa en de VN zijn mogelijkheden, maar apathie en de onechtheid van de democratie vond hij alarmerend.

De volgende spreker, Jan Schaake, vertelde over zijn ervaringen met het Platform tegen de Nieuwe oorlog. Hij signaleerde dat de succesvolle demonstraties nauwelijks worden vermeld in de algemene media of statistieken en adviseerde aansluiting te zoeken bij de nieuwe beweging. De vredesgroepen kunnen een onderdeel zijn van de solidariteitsbeweging en de naam 'protest beweging' afschudden. Dan zal er misschien wel naar ons worden geluisterd. Actievere deelname aan de discussie inzake burgerrechten en vijandsbeeld vond hij belangrijk, maar hij constateerde ook steeds wisselende aandacht van media en massa. De 8 punten die de VN noemt om een

cultuuromslag naar vrede te bereiken vindt hij belangrijke onderwerpen voor de vredesagenda, die vooral breed verspreid moet worden.

Anti-Amerikanisme en alternatieven om schurken te verdrijven

Met een zeer uitgebreide analyse van de uitdrukking anti-amerikanisme begon Yosé Höhne-Sparborth aan haar boeiende betoog over het ontstaan van de Amerikaanse hegemonie. Via de indianen, bemoeienissen in Europa, Zuid-Amerika en het Midden-Oosten wordt de VS leider in de wereld. De autistische VS-politiek veroorzaakt echter bij de anti-amerikanist ook autisme! Het leidt tot verkeerde vrienden en ook tot een gevaarlijke wereld. Europa zou Amerika kunnen corrigeren en meer eigen onderzoek moeten plegen. Voorkomen moet worden dat we alleen maar onszelf vertrouwen.

Als vierde spreker constateert Karel Koster, dat de meeste mensen tevreden zijn, hetgeen de overheid ook nastreeft. Milieu, de NZ-lijn en armoede zijn geen onderwerpen meer! Oorlog is maar voor een klein deel van de mensheid realiteit, de solidariteitsgedachte verdwijnt en het lijkt een pure manoeuvre tussen krachten. Een sanctiebeleid om de leiders te treffen en samenwerken met de plaatselijke bevolking had een alternatief beleid kunnen zijn. Dynamiek kan je ook opbouwen door activiteit te mobiliseren. Overwinningen kan je delen! Hierop sluit Anke Kooke's verhaal over geweldloze acties goed aan. Als laatste spreekster vertelt zij over grote invloed van actievoerders tegenover de negatieve krachten van oorlog. Samenwerking is heel belangrijk vindt zij, naast strategisch denken. We moeten afzien van vijandigheid, vernedering en doorgaan met positieve opbouw. Onderwijs en hulp moeten doorgaan ondanks de problemen die militaire en civiele aanwezigheid met zich meebrengt. Verder ziet zij veel heil in internationaal burger vredeswerk, strijd bare vrouwen en training.

Na een discussie met de zaal sluit de voorzitter Fred Valkenburg om vijf uur het congres.